

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА**

МАТЕРІАЛИ

VIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 – 16 жовтня 2020 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ**

Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 жовтня 2020 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2020. – 280 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Редакційна колегія:

Агеева І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - д.е.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., доц., Каламан О.Б. – к.е.н., доц., Мельник Ю.М. – д.е.н., доц.

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ¹

д.е.н., проф., голов. н.с. Андрєєва Н.М., к.е.н., н.с. Тютюнник Г.О.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Україна на сьогодні – індустріально-аграрна країна, проте окремі фахівці наголошують на поверненні нашої держави до аграрно-індустріальної моделі. В цьому контексті особливого значення набуватиме забезпечення в регіональній політиці раціонального природокористування. Український аграрний експорт – зернові, олія, продукція тваринництва та птахівництва, товари переробних галузей – є практично інтернаціональним. Відповідно для подальшого ефективного розвитку та беручи до уваги багатий природно-ресурсний потенціал нашої країни, необхідним є виділення районів із специфікою направленості на природокористування.

У 2018 році в Україні набрала чинності постанова Кабміну 14.11.2018 № 959, згідно з якою всі регіони в рамках стратегії регіонального розвитку повинні визначити хоча б одну стратегічну мету на основі європейської методології Smart Спеціалізації. У Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства планували спрямувати в 2021-2023 роках 6,75 млрд. грн – на Smart Спеціалізацію регіонів. Стратегічні орієнтири регіонального розвитку на 2021-2027 р.р. направлені на вирішення поставлених завдань попереднього періоду, який характеризувався фінансуванням проєктів, спрямованих на освоєння коштів, залишаючи без уваги створення нових робочих місць та зростання доходів бюджетів [1]. Вимоги щодо Smart Спеціалізації затверджені на державному рівні відповідними постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів».

В Україні системні перешкоди, що утрудняють формування «розумної спеціалізації», пов'язані з централізованим і універсальним характером стратегічного планування економічного розвитку, яке не враховує умов і потреб конкретних регіонів (табл. 1).

Аналіз фінансування існуючих пріоритетних напрямів інноваційної діяльності здійснюється в Україні на підґрунті виконання норм Закону України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні", яким визначено сім стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, та постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 №1056, якою у рамках стратегічних пріоритетів

---

¹ Дослідження виконано в межах НДР "Домінанти інвестиційно-інноваційної політики природокористування національної економіки" бюджетної програми "Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень" (КПКВК 6541230).

визначено 41 середньостроковий пріоритетний напрям інноваційної діяльності загальнодержавного рівня [3].

Таблиця 1

Динаміка рейтингу деяких країн за Індексом інноваційної ефективності за 2010 - 2018 рр.

Країна	2010	2012	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	54	14	14	15	12	11	5
Казахстан	77	131	118	124	108	116	111
Китай	14	1	2	6	7	3	3
США	63	70	57	33	25	21	22
Німеччина	56	11	19	13	9	7	9
Польща	85	80	76	93	66	48	42
Індія	101	2	31	31	63	53	49
Японія	18	88	88	78	65	49	44
Швейцарія	15	5	6	2	5	2	1
Люксембург	5	8	9	3	1	1	2

Джерело: сформовано із використанням [2]

Кількість підприємств, які впроваджували природоохоронні інновації характеризується рівномірністю між регіонами, однак найвищу сходинку займає Рівненська область, Вінницька та Полтавська (рис. 1).

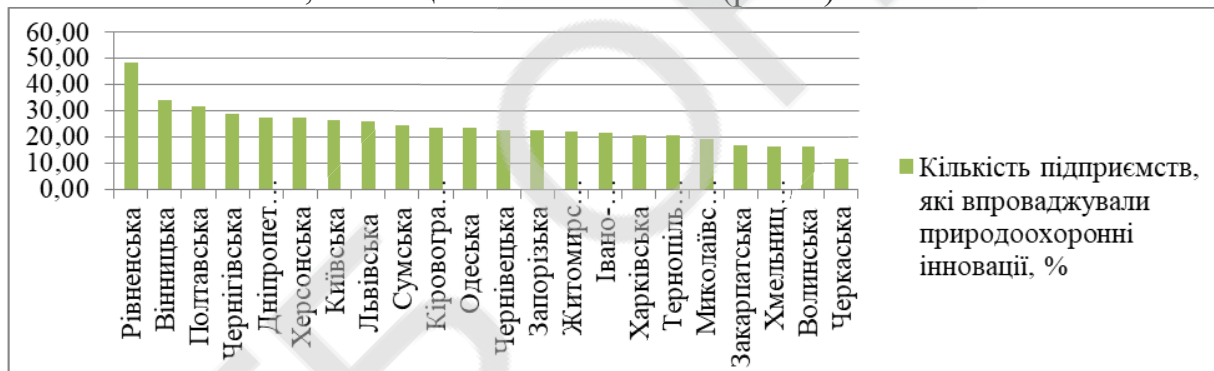

Рис. 1. Кількість підприємств, які впроваджували природоохоронні інновації, %

Джерело: сформовано із використанням [4].

Інноваційна література, як правило, перебільшує роль і ефективність науково-дослідних та науково-дослідних робіт на базі університету, робить акцент на створенні знань, а не на розповсюдженні та експлуатації знань, і надає пріоритет науково-дослідним університетам перед іншими типами освітніх установ та можливостей. Існує відсутність хорошої стратегічної розвідки чи моделей прогнозування, а часто і прихильність всередині освіти, особливо вищої освіти, що вона не повинна занадто тісно узгоджуватися з бізнесом та економікою. Відсутні механізми, за допомогою яких можна обговорювати, узгоджувати та реалізувати бачення регіону. В цьому контексті дуже важливим є посилення екологічної складової у науковій та освітній сферах з метою подальшої імплементації запозичених знань при формування інвестиційно-інноваційної політики природокористування окремих регіонів.

Процес функціонування підприємницької діяльності буде різним у кожному регіоні відповідно до щільності інноваторів та підприємців в одних регіонах та низькою чисельністю населення, невеликою кількістю секторів та великими домінуючими організаціями, але з невеликою кількістю зовнішніх зв'язків, – у інших. Відповідно до Порядку оцінки проектів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу [5], очікуваним результатом є підвищення конкурентоспроможності регіонів шляхом розвитку регіональної й місцевої економіки на основі ефективного використання наявного потенціалу, існуючих конкурентних переваг, формування сприятливого інвестиційного середовища, модернізації реального сектору економіки, зростання експортного потенціалу, створення умов для активізації інноваційних процесів з урахуванням принципів Смарт Спеціалізації.

Динаміка капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за роками є позитивною. Найбільших змін порівняно з минулими роками зазнала динаміка інвестицій за напрямком збереження біорізноманіття і середовища існування. Інші заходи характеризуються хвилеобразним рухом інвестування. У 2015-2018 роках – найбільша частка освоєних інвестицій була у Київській, Дніпропетровській та Запорізькій областях.

Тенденції збільшення та зменшення освоєння інвестицій визначаються як рівні по регіонам. Фінансування природоохоронних заходів здійснюється переважно з Державного бюджету, місцевих бюджетів, а також із власних коштів підприємств, організацій і установ. Екологізація спирається на перехід до природозберігаючих методів господарювання, а в технічному – на екологізацію технологій виробництва і природокористування [6]. Розподіл капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за рахунок власних коштів підприємств, організацій, установ характеризується найбільшою динамікою у Дніпропетровській та Запорізькій областях. Тенденції освоєння інвестицій за рахунок власних коштів підприємств, організацій, установ характеризуються спадаючою динамікою у більшості регіонів України. Вирішення екологічних проблем найкращими результатами характеризується у Дніпропетровській області.

У Рівненській, Вінницькій та Одеській областях досягли найбільшого значення показники фінансування впровадження природоохоронних заходів. Натомість у Київській – проводиться масштабніше фінансування екологізації та вирішення екологічних проблем.

Можна порекомендувати, щоб інвестиційно-інноваційна політика України базувалася на:

- стратегії мезорівня, спрямованій на посилення інклюзивного та сталого розвитку, за допомогою синергії між сусідніми регіонами;
- дослідницьких та інноваційних стратегіях заснованих як на аналізі сил та потенціалу місцевої економіки, так і на процесі відкриття підприємницької

діяльності з урахуванням підходу інтелектуальної спеціалізації (RIS3), що визначає стратегічні сфери розвитку.

Динаміки зростання показників освоєння інвестицій шляхом індивідуального освоєння та через державні та місцеві бюджети має різницю у своєму розвитку. Це вимагає запровадження механізму щодо управління концентрацією фінансових ресурсів органів виконавчої влади, сфера відповідальності і політика яких характеризується територіальною спрямованістю і впливом на розвиток окремих областей, районів та міст.

Реалізація Стратегії Smart Спеціалізації дасть можливість визначити підхід до формування і реалізації державної регіональної політики. Пошук домінуючого позиціонування регіонів направлений на запобігання зростанню диспропорцій, що гальмують розвиток регіонів та повинен забезпечуватися шляхом узгодженості політики стимулювання розвитку “точок зростання” та підтримки економічно менш розвинутих і депресивних територій.

Література

1. Стратегії регіонального розвитку 2021-2027: що мають зробити регіони в цьому році, щоб вийти на якісно новий рівень стратегічного планування. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10591> (last accessed 29.09.2020)
2. The Global Innovation Index» 2010-2018 pp. URL: <http://www.globalinnovationindex.org> (last accessed: 29.09.2020)
3. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 8 вересня 2011 року № 3715-VI. Офіційний вісник України від 14.10.2011., № 77, стор. 14, стаття 2841, код акту 58478/2011
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні в 2015 році. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (last accessed 29.09.2020)
5. Про внесення змін до Порядку оцінки проектів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу : Наказ від 17.07.2019 № 165. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Офіційний вісник України від 30.08.2019, № 66, стор. 343, стаття 2327, код акта 95593/2019
6. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2015-2018 pp. Міністерство енергетики та захисту довкілля. URL: <https://menr.gov.ua> (last accessed: 29.09.2020)

17	КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТОМ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ	42
	Савченко Т.В., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
18	ПЛАНУВАННЯ ДІЛОВОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ	46
	Бровкіна Ю.О., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
19	УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ	48
	Басюркіна Н.Й., д.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
20	СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТУ	51
	Лашутіна В.О., НУ «Одеська морська академія», м. Одеса	
21	РОЛЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ	54
	Руммо В.В., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
22	ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНАКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ	56
	Работін Ю.А., к.е.н., ст. викладач, Неустроєв Ю.Г., к.е.н., доцент, Сіпаренко Р.О., ОНАХТ, м. Одеса	
23	ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	60
	д.е.н., проф., голов. н.с. Андрєєва Н.М., к.е.н., н.с. Тютюнник Г.О. Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса	
24	ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ СКОРОЧЕННЯ ВІДТОКУ КАПІТАЛУ	64
	Лайко О.І., д.е.н., с.н.с., Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса	
25	МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ЯК РЕГУЛЯТОРИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	67
	Талпа В.П., Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса	
26	ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА УПРАВЛІННЯ ХАРЧОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	70
	Немченко Г.В., аспірант, асистент, ОНАХТ, м. Одеса	
27	БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ ТА СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	71
	Рогатіна Л.П., д.е.н., доцент, Неустроєв Ю.Г., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
28	ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	74
	Андрющенко Є.Г., аспірант, ОНАХТ, м. Одеса	
29	РОЛЬ ПОЗИКОВИХ КОШТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	76
	Суханова К.Є., студентка, ОНАХТ, м. Одеса	
30	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНДИКАТОРНОГО ПІДХОДУ ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	82
	Згадова Н.С., к.е.н., доцент, ОНАХТ, Кравченко Ю.І., магістрант, ОДАУ, м. Одеса	
31	УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	86
	Криницька О.О., к.е.н., доцент, Ткачук Т.І., к.е.н., доцент, Павленко А.М., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса	
32	ТОРГОВІ МАРКИ ТА СПОРТИВНИЙ БРЕНДИНГ	87
	Дружкова І.С., к.і.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
33	РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ НАПОЇВ ЗБАГАЧЕНИХ ОБЛПІХОВИМ ЕКСТРАКТОМ	91
	Тележенко Л.М., д.т.н., професор, Самочернова Є.О., магістрант, Чебан М.М. аспірантка, ОНАХТ, м. Одеса	